Психологични аспекти на клинична социална работа по случай или как един клиничен социален случай да не бъде само формуляр

Николина Ангелова-Барболова, Силвия Крушкова

Psychological aspects of clinical social work case or how a clinical social case not to be only booking form: The paper describes the social work in clinical case has been viewed as a purposeful process of decision making and realization of activity aimed at achieving a particular goal. In this paper are discussed the stages of social work in clinical case
Key words: clinical social event, clinical social work, human relationships, empathy, team success

„Добрият човек вижда добри знаци" Стара индианска поговорка

ВЪВЕДЕНИЕ

Социалната работа е единна система от ценности, теория и практика. В разнообразните си форми социалната работа е насочена към многобройните и сложни взаимодействия между хората и тяхната среда. Социалната работа има за цел осигуряването на възможност на всички хора да развият пълният си потенциал, да обогатят живота си, както и предотвратяване на дисфункцията. Професионалната социална работа е насочена към разрешаване на проблеми и постигане на промяна. Социалните работници като такива са агенти на промяната в обществото и в живота на индивидите, семействата и общностите, които обслужват. Следователно професията на клиничния социален работник насърчава социалната промяна, разрешаването на проблеми на човешките взаимоотношения и развитието на способностите на хората с цел подпомагане на благоденствието [1].

Чрез теориите за човешкото поведение [2] и социалните системи клиничната социална работа се намесва там, където хората си взаимодействат със средата.

ИЗЛОЖЕНИЕ

„Човек трябва сам да направи стрелите си." Стара индианска поговорка

Методологията на социална работа, се основава на система от базирано на доказателства и познание, извлечено от изследвания и на оценка на практиката, включително познание за местните контекстуално специфични особености. Тя признава комплектността на взаимодействията между човешките същества и тяхната среда, и капацитета на хората да се влияят от и самите те да променят многобройните влияния, които изпитват, включително и био-психо-социалните фактори [3]. За да анализира сложните ситуации и да улеснява индивидуалните, организационните, социалните и културните промени, социалната работа черпи от теориите за човешкото развитие, поведение и социалните системи.

В тази връзка при клиничната работа по случай следва да бъдат разглеждани и различните теории в клиничната психология свързани с личността, както и личностните типологии, както и да бъде направен преход към патопсихологичните отклонения в личностовите структури и съответните личностови разстройства. Паралелно с това следва да се имат предвид и основните акценти от когнитивно – поведенческата теория и практика, както и полезността от използване на когнитивно – поведенчески модели при работа с клиенти деца и техните семейства.

В този контекст социалната работа по клиничен случай е начин за прекрояване на професионаланата помощ, така че тя да отговаря и да е адекватна на индивидуалните потребности на клиента.

Това е целенасочен процес на вземане на решения и осъществяване на дейности, целящи постигането на определена цел.

Случаите на всички клиенти са разнообразни по отношение на техните характеристики и особености, но независимо от това целта на социалната работата по клиничен случай винаги е една и съща и е насочена към гарантиране на нормално и здравословно развитие на клиента, планиране и реализиране на конкретни стъпки, проследяване на тяхната адекватност и ефективност в краткосрочен и дългосрочен план.

Етапи на работа по случай са [4]:

1. Оценка – дава ясна представа за потребностите и силните страни на клиента. Насочена е към:оценка на ресурсите, оценка на проблемите, оценка на нуждите, оценка на необходимостта от допълнителни проучвания и оценка, оценка на настъпилите промени.

2. Планиране – изготвяне на ясен и лесен за използване план, който съдържа ясно определени цели.

3. Изпълнение – използване ресурсите на средата, като клиничния социален работник се опитва да: помогне на клиента да възприеме реалността, както и да оцени значението на фактите от реалността, да посочи ясно на клиента алтернативите и изборите, които съществуват, както и техните най-вероятни последици, подпомага осъзнаването както на прогреса, така и на грешките, стимулира ангажираността и постоянството на клиента, показва съпричастие към клиента.

4. Преглед на постигнатото – оценка на резултата от планираните интервенции и дейности. Тъй като тази оценка изисква изследване на настоящите потребности и силни страни на клиента, прегледът може да се разглежда като повторна оценка.

5. Приключване – характерът му зависи от вида приключване:

а/ когато клиентът се поверява на друга социална служба, клиничният социален работник: подпомага прехода, запознава клиента с бъдещото му място, изразява увереност в полезността на промяната, акцентира върху важни елементи от бъдещата работа, изразява своето мнение за напредъка на отношенията, ангажира се с бъдещи функции и емоционална подкрепа, изразява чувствата си и помага на клиента да изрази своите;

б/ приключване с клиент, който продължава самостоятелно, клиничният социален работник: акцентира върху постигнатото, посочва реалистично подводните камъни и опасности, снабдява клиента с необходимите допълнителни ресурси, изразява готовност за подкрепа при необходимост, изразява чувствата си и помага на клиента да изрази своите.

За да се направи добра социално клинчна оценка на нуждите, членовете на мултидисциплинарния екип трябва да притежават освен професионални умения в отделните области и направления за диагностициране, планиране и интервенция при работа с отделни клиенти и/или семейства и следните умения – емпатия, активно слушане, наблюдателност, приемане на чуждата гледна точка, безкритичност, гъвкавост, търпение и уважение към клиента.

Някои фактори могат силно да усложнят работата затова трябва да се избягват, а именно – не бива де се предполага нищо за клиента, а трябва да се вземат предвид само сигурните факти. Винаги трябва да се има предвид, че клиентите могат да бъдат раздвоени между няколко дилеми.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

„Знанието е скрито в произволна вещ. Някога светът е бил библиотека.” Стара индианска поговорка

Социалната работа се занимава с бариерите, неравенството и несправедливостта, съществуващи в обществото и откликва на кризите и спешните ситуации, както и на ежедневните проблеми на личността и обществото. В съгласие

с холистичния си подход към личностите и средата им, в социалната работа по клиничен случай се използват многообразие от умения, техники и дейности. В заключение следва м да акцентираме върху хипотезата, че ако се гледа формално на клиничната социална работа по случай т.е. на нейното изпълнение от целия екип, резултатите ще бъдат в сферата на формалното. Затова е наложително още през време на периода на академичното обучение на студенти или специалисти, обучаващи се в умения за клинична социална работа не само да развиват своите ресурси, но и да развиват способности за вземане на креативни решения свързани конкретиката на всеки клиничен случай обект на клиничната социална работа.

Литература

[1] Бион У., Опит в групи, БПА, 1999

[2] Вацлавик П., Прагматика на човешкото общуване, София, 2005, Наука и изкуство

[3] Спери Л., Гудеман Д., Блекуел Б., Фолкнър Р., Психиатрични формулировки на случаи, БПА, 2001

[4] Шулман Л., Изкуството да се помага, Фондация Невронауки и поведение, 1994

За контакти:

Доц. д-р Николина Ангелова-Барболова д.м., Катедра “Здравни грижи”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: nangelova@uni-ruse.bg

Гл. ас. Силвия Крушкова д.пс., Катедра “Обществено здраве и социални дейности”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: krovshkova@mail.bg

Докладът е рецензиран.